

AKTUELNA PITANJA NOVOG SISTEMA INTELEKTUALNOG VLASNIŠTVA BOSNE I HERCEGOVINE

CURRENT ISSUES OF NEW SYSTEM OF THE INTELLECTUAL PROPERTY OF BiH

Ismet Alija

Pravni fakultet Univerziteta u Travniku, Bosna i Hercegovina

SAŽETAK

Novi sistem intelektualnog vlasništva Bosne i Hercegovine predstavlja osnov za sistemsko uspostavljanje, razvoj i djelovanje cjelovitog i efikasnog sistema intelektualnog vlasništva Bosne i Hercegovine u skladu sa ponajprije zahtjevima aktuelnih, te predstojećih integracijskih procesa Bosne i Hercegovine u EU, ispunjenjem obaveza iz SPP, te pristupanjem WTO-u, ali, isto tako, i stvaranjem preduvjeta za upotrebu intelektualnog vlasništva u postizanju ekonomskog razvoja zasnovanog na konkurentnosti robe i usluga. U uskoj vezi s time su podsticaj za razvoj inovacijskih aktivnosti, transfer tehnologije, uspostavljanje tržišnih odnosa i slobodno kretanje robe i usluga.

O intelektualnom vlasništvu kao savremenom resursu za postizanje ekonomskog razvoja i njegovim osnovnim značenjima skreće se pažnja na činjenicu da upotreba intelektualnog vlasništva, po prirodi stvari, predstavlja neupitan interes kako Bosne i Hercegovine tako i pojedinaca koji stvaraju nove vrijednosti, što zaslužuje i podršku šire društvene zajednice.

Polazeći od stanja postojećeg sistema intelektualnog vlasništva Bosne i Hercegovine težište novog sistema intelektualnog vlasništva stavljeno je na izgradnju efikasnog institucionalnog okvira, prvenstveno Instituta za intelektualno vlasništvo Bosne i Hercegovine kao vrhovne institucije u iniciranju, moderiranju i koordiniranju aktivnosti kojima se postižu uspostavljanje, razvoj, djelovanje i primjena novog sistema intelektualnog vlasništva BiH.

Kučne riječi: Intelektualno vlasništvo, menadžment, tehnologija, ekonomija, znanje, tržište, privredni razvoj, globalizacija, obrazovanje, organizacija.

Key words: intellectual property, management, technology, economy, knowledge, market, economic development, globalisation, education, organisation.

ABSTRACT

The new system of intellectual property of Bosnia and Herzegovina presents the foundation for the systematic implementation, development and functioning of complete and efficient system of intellectual property in Bosnia and Herzegovina, in accordance with the notably demands of current and forthcoming integration processes of Bosnia and Herzegovina in EU, the fulfillment of the SPP obligations, and joining the WTO, but also foundation for creating the pre conditions for the use of intellectual property in achieving the economic development based on the competitiveness of goods and services. Closely connected with this are an incentives for the development of innovative activities, transfer of technology, establishment of the market relations and the free movement of goods and services. Intellectual property as a contemporary resource for achieving the economic development and its basic meaning draws attention to the fact that the use of intellectual property, by its nature, represents an unquestionable interest in Bosnia and Herzegovina and also for the individuals who create new values, which the values that deserve the support of wide social community.

Starting from the present state of the existing system of intellectual property of Bosnia and Herzegovina, the focus of a new system is set on building an efficient institutional framework, primarily the Institute for Intellectual Property of Bosnia and Herzegovina as the supreme institution which can be initiator of new initiatives,

moderation and coordination of the activities in order to achieve the establishment, development, operation and implementation of a new system of intellectual property of BiH.

1. UVOD

Historijska izgradnja međunarodnog, kao i nacionalnih sistema intelektualnog vlasništva, koja datira od kraja 19. vijeka, odvijala se u smjeru zaštite interesa entiteta i pojedinaca koji su stvarali određene kreacije uma, ali je sve više rastao ekonomski značaj upotrebe industrijskog vlasništva u funkciji postizanja privrednog razvoja.

Kontinuirani i snažni razvoj sistema intelektualnog vlasništva u posljednjih stotinjak godina posljedica je uvjerenosti vodećih zemalja u svijetu da je intelektualno vlasništvo dio ukupnog nacionalnog bogatstva i moćno sredstvo privrednog razvoja. Tako sistem intelektualnog vlasništva postaje moćno oruđe za transformaciju kreativnosti u kapital i ugled, budući da omogućava zakonsko vlasništvo na intelektualnoj imovini s isključivim pravom raspolaganja.

Danas se sistemska upotreba intelektualnog vlasništva u funkciji privrednog razvoja susreće redovno u zemljama čije su ekonomije zasnovane na vlasničkim i tržišnim principima.

Kao rezultat takvog stanja, u tim državama su uspostavljeni, razvijeni i uspješno djeluju nacionalni sistemi upotrebe intelektualnog vlasništva koji, osim legislativne i institucionalne komponente, obuhvataju i djelotvornu korisničku komponentu. Ta komponenta počiva na modelima upotrebe intelektualnog vlasništva u funkciji razvojnih i poslovnih ciljeva, u ključnim sektorima kao što su privredni (veliki privredni sistemi, malo i srednje preduzetništvo, zanatlije), istraživačko-razvojni, naučni i visokoobrazovni sektor.

Prava industrijskog vlasništva (patent, robni i uslužni žig, industrijski dizajn, geografska oznaka, planovi rasporeda integriranih kola) stječu se u upravnim postupcima koji se vode pred nadležnom institucijom (u BiH to je Institut za intelektualno vlasništvo). A autorska prava (prava autorā na djelima iz područja književnosti, nauke i umjetnosti) i srodna prava (prava umjetnika izvođača, prava proizvođača fonograma, videograma, baza podataka i prava radiodifuznih organizacija – proizvođača emisija) nastaju stvaranjem samog djela i ona nisu uvjetovana ispunjenjem bilo kakvih formalnosti.

2. INSTITUT ZA INTELEKTUALNO VLASNIŠTVO BOSNE I HERCEGOVINE

2.1. Status Instituta

Zakonom o osnivanju Instituta za intelektualno vlasništvo Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH" broj: 43/04) osnovan je Institut za intelektualno vlasništvo Bosne i Hercegovine. Od 1. januara 2007. godine Institut djeluje kao samostalna državna upravna organizacija, odgovorna Vijeću ministara Bosne i Hercegovine. Institut se finansira iz Budžeta Bosne i Hercegovine. Sjedište Instituta je u Mostaru. Institut ima ispostave u Sarajevu i Banjoj Luci. Za područje intelektualnog vlasništva Institut je pravni sljednik Instituta za standarde, mjeriteljstvo i intelektualno vlasništvo Bosne i Hercegovine, koji je osnovan 1.10.1992. godine.

2.2. Nadležnost Instituta

Institut obavlja stručne i upravne poslove u području intelektualnog vlasništva:

- vođenje postupaka za stjecanje, održavanje, promet i prestanak prava industrijskog vlasništva (patent, patent sa skraćenim trajanjem, žig, industrijski dizajn, geografska oznaka),
- postupak za registraciju topografije integriranih kola,
- poslove u području autorskog prava i srodnih prava koji se odnose na prava autora na djelima iz područja književnosti, nauke, umjetnosti, prava umjetnika izvođača, proizvođača fonograma, prava organizacija za radiodifuziju, prava proizvođača videograma i baza podataka,
- dodjeljuje organizacijama autora i drugih nosilaca autorskog prava dozvole za kolektivno ostvarivanje ovih prava i vrši nadzor nad njihovim radom,
- informacijsko-dokumentacijske poslove u skladu sa standardima koje je predložila Svjetska organizacija za intelektualno vlasništvo (WIPO), zakonima i provedbenim propisima kojima se uređuje intelektualno vlasništvo,
- pripremanje osnova za pristupanje bilateralnim i multilateralnim sporazumima, konvencijama, pripremanje zakona i drugih propisa iz područja intelektualnog vlasništva,
- poslove s ciljem ostvarivanja međunarodne saradnje sa institucijama drugih država, kao i sa međunarodnim organizacijama u području intelektualnog vlasništva osnovanim na svjetskom, regionalnom ili drugom nivou,

- publicistička djelatnost u području intelektualnog vlasništva.

Za prava industrijskog vlasništva u Bosni i Hercegovini (patent, žig, industrijski dizajn, geografska oznaka) Institut vodi registre:

- registar prijava za priznanje prava industrijskog vlasništva
- registar priznatih prava industrijskog vlasništva
- registar zastupnika za zaštitu industrijskog vlasništva.

Registri su javni i dostupni trećim licima, na zahtjev.

Postupci koji se vode u Institutu:

- postupak za stjecanje, održavanje, promet i prestanak prava industrijskog vlasništva
- postupak za oglašavanje ništavim rješenja o priznanju prava industrijskog vlasništva.

Pri Institutu je formirana Komisija za žalbe, koja je ovlaštena za rješavanje o žalbama u drugostepenom upravnom postupku protiv odluka Instituta. Sjedište Komisije je u Mostaru.

3. VAŽEĆI PROPISI IZ INTELEKTUALNOG VLASNIŠTVA

Zakon o industrijskom vlasništvu u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH" br.3/02 i 29/02)

Zakon o autorskom pravu i srodnim pravima u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH" br. 7/02, 32/02 i 76/06)

Zakon o administrativnim taksama ("Službeni glasnik BiH" br. 16/02, 19/02 i 43/04)

Zakon o zaštiti novih biljnih sorti ("Službeni glasnik BiH" broj 46/04)

3.1. Propisi koji se nalaze u parlamentarnoj proceduri

- Prijedlog zakona o autorskim i srodnim pravima
- Prijedlog zakona o kolektivnom ostvarivanju autorskih i srodnih prava
- Prijedlog zakona o patentu
- Prijedlog zakona o žigu
- Prijedlog zakona o industrijskom dizajnu
- Prijedlog zakona o zaštiti geografskog porijekla
- Prijedlog zakona o zaštiti topografije integrisanog kola.

3.2. Propisi za provođenje zakona

- Pravilnik o žigu ("Službeni glasnik BiH" broj 22/02)
- Pravilnik o industrijskom dizajnu ("Službeni glasnik BiH" broj 22/02)
- Pravilnik o geografskim oznakama ("Službeni glasnik BiH" broj 22/02)
- Pravilnik o postupku za priznanje patenata ("Službeni glasnik BiH" broj 22/02)
- Odluka o posebnim troškovima postupka za stjecanje, održavanje i promet prava industrijskog vlasništva ("Službeni glasnik BiH" broj 29/02)
- Odluka o osnivanju Komisije za žalbe ("Službeni glasnik BiH" broj 45/08)
- Pravilnik o stručnom ispitu za zastupnike za industrijsko vlasništvo i Program polaganja stručnog ispita ("Službeni glasnik BiH" broj 26/05)
- Odluka o uvjetima za upis u registar zastupnika za industrijsko vlasništvo ("Službeni glasnik BiH" broj 26/05).

3.3. Članstvo Bosne i Hercegovine u međunarodnim konvencijama

- Konvencija o osnivanju Svjetske organizacije za intelektualno vlasništvo WIPO (1.3.1992)
- Pariška konvencija za zaštitu industrijskog vlasništva (1.3.1992)
- Madridski aranžman o međunarodnoj registraciji žigova (1.3.1992)
- Ničanski aranžman o međunarodnoj klasifikaciji robe i usluga u svrhu registracije žigova (1.3.1992)
- Lokarnski sporazum o ustanovljenju međunarodne klasifikacije za industrijski dizajn (1.3.1992)
- Bernska konvencija za zaštitu književnih i umjetničkih djela (1.3.1992)
- Univerzalna konvencija o autorskom pravu (1.3.1992)
- Konvencija u vezi sa distribucijom programa putem signala koji se prenosi satelitom (1.3.1992)
- Ugovor o saradnji u području patenata (PCT) (7.9.1996)
- Sporazum o saradnji i proširenju u području patenata zaključen između Vijeća ministara Bosne i Hercegovine i Evropske patentne organizacije (EPO) (1.12.2004.)
- Ugovor o zakonu o žigu (22.12.2006.)
- Singapurski ugovor o zakonu o žigu (31.3.2006.)
- Ugovor o intelektualnom vlasništvu u vezi sa

integriranim kolima (8.3.2007.)

- Protokol u vezi sa Madridskim aranžmanom o međunarodnom registriranju žigova (27. 1. 2009.)
- Budimpeštanski sporazum o međunarodnom priznavanju depozita mikroorganizama u svrhu patentnog postupka (27.1.2009)
- Ugovor o međunarodnoj klasifikaciji patenata (27. 10.2009.)
- Haški sporazum u vezi sa međunarodnom registracijom industrijskog dizajna (Ženevski akt 1999) (27.12.2008)
- Međunarodna konvencija o zaštiti umjetnika izvođača, proizvođača fonograma i organizacija za radiodifuziju (25.5.2009.)
- Konvencija o zaštiti proizvođača fonograma od neovlaštenog umnožavanja njihovih fonograma (25.5.2009.)

3.4. Informacijske usluge

Institut pruža usluge stručno-informacijske pomoći korisnicima koje uključuju opće informacije o zakonskom okviru za prava industrijskog vlasništva, informacije o postupcima i procedurama za stjecanje određenog prava, načinu i mogućnostima zaštite u inozemstvu, te stanju prijavljenih i priznatih prava industrijskog vlasništva u Bosni i Hercegovini. Usluge „IP-helpdesk“ ne uključuju pravne savjete strankama u konkretnim postupcima koji se vode pred Institutom, koje pruža registrirani zastupnik za zaštitu industrijskog vlasništva. Usluge se pružaju usmenim konsultacijama u prostoru Instituta, putem telefona i elektronskom poštom. Odgovori i izvještaji na pisane upite dostavljaju se podnosiocu, u pravilu, u roku od 1 do 3 dana. Državnim institucijama odgovori se dostavljaju, u pravilu, odmah, odnosno najkasnije narednog dana od dana zaprimanja upita.

Kao informacijske usluge izvan postupka dodjele prava, Institut pruža usluge pretraživanja baza podataka o prijavljenim i priznatim pravima na patent, žig i industrijski dizajn. Usluga se pruža na osnovu uredno dostavljenog pisanog zahtjeva.

3.5. Službeni glasnik Instituta

Podaci o pravima industrijskog vlasništva objavljuju se u „Službenom glasniku Instituta“. Glasnik se izdaje kvartalno u papirnoj i elektronskoj formi.

3.6. Strateški ciljevi

- Iniciranje, koordiniranje i participiranje u realizaciji uspostavljanja, razvoja i djelovanja novog sistema intelektualnog vlasništva Bosne i Hercegovine u skladu sa potrebama za ostvarivanjem ekonomskog razvoja, te sa zahtjevima aktuelnih i predstojećih integracijskih procesa Bosne i Hercegovine i pristupanjem Svjetskoj trgovinskoj organizaciji (WTO) Razvoj kapaciteta Instituta za intelektualno vlasništvo Bosne i Hercegovine i osiguranje uvjeta za vršenje potrebnih funkcija
- Unapređenje sistema diseminacije informacija, osiguranje pristupa informacijama o pravima industrijskog vlasništva putem informacijskog punkta
- Priprema osnovazapristupanje međunarodnim konvencijama iz intelektualnog vlasništva
- Postizanje veće efikasnosti administrativnih procedura u Institutu za procesuiranje zahtjeva za priznanje prava industrijskog vlasništva
- Podizanje svijesti o važnosti intelektualnog vlasništva
- Podrška razvoju šireg okruženja za ostvarivanje prava intelektualnog vlasništva.

4. NOVA ORGANIZACIJSKA STRUKTURA INSTITUTA

VIJEĆE MINISTARA BOSNE I HERCEGOVINE
INSTITUT ZA INTELKTUALNO
VLASNIŠTVO

URED DIREKTORA

URED ZAMJENIKA DIREKTORA

SEKTOR ZA PATENTE

- Odjel specijalista za područja tehnike
- Odjel za administrativno-pravne poslove

SEKTOR ZA ZNAKOVE RAZLIKOVANJA

- Odjel za žigove
- Odjel za industrijski dizajn i oznake geografskog porijekla

SEKTOR ZA RAZVOJ SISTEMA INTELKTUALNOG VLASNIŠTVA

- Odjel za autorsko pravo
- Odjel za srodna prava
- Odjel za razvoj legislative intelektualnog vlasništva
- Odjel za suradnju s institucijama za ostvarivanje prava intelektualnog vlasništva
- Odjel za razvoj međunarodne saradnje
- Odjel za poništenje i zastupnike

SEKTOR ZA INFORMACIJSKO-KOMUNIKACIJSKU TEHNOLOGIJU,

DOKUMENTACIJU I SARADNJU SA KORISNICIMA

- Odjel za razvoj i primjene ICT
- Odjel za zaprimanje, klasificiranje i arhiviranje dokumenata
- Odjel za informacije i saradnju sa okruženjem
- Odjel za izdavaštvo

SLUŽBA ZA KADROVSKE, OPĆE I FINANSIJSKE POSLOVE

- Odsjek za kadrovske i opće poslove
- Odsjek za finansije i računovodstvo

4.1. Sektor za patente

Aktivnosti Sektora su:

- postupci dodjele i održavanja prava na patent;
- postupci proglašavanja ništavim rješenja o dodjeli patenta;
- učestvovanje u postupcima međunarodne zaštite patenta u skladu sa Ugovorom o saradnji u području patenata (PCT), Budimpeštanskim sporazumom o međunarodnom deponiranju mikroorganizama u svrhu patentnog postupka, Konvencijom o evropskom patentu (KEP);
- učestvovanje u harmonizaciji legislative i regulative u relevantnom području;
- učestvovanje u međunarodnoj saradnji u području patenata;
- učestvovanje u unapređenju stručnog područja patenata;
- informacijsko-dokumentacijski poslovi u području patenata (pretraživanje nacionalne i međunarodnih baza patenata).

U pripremi je novi zakon o patentima prema kojem bi postupak dodjele patenata slijedio sistem registracije.

4.2. Sektor za znakove razlikovanja

Aktivnosti Sektora su:

- postupci dodjele i održavanja prava na žig i industrijski dizajn;
- postupci međunarodne zaštite žiga i industrijskog dizajna u skladu sa Madridskim aranžmanom i Protokolom uz Madridski aranžman, te Haaskim sporazumom o

međunarodnoj registraciji industrijskog dizajna;

- učestvovanje u harmonizaciji legislative i regulative u relevantnom području;
- učestvovanje u međunarodnoj saradnji u području žigova i industrijskog dizajna;
- učestvovanje u unapređenju stručnog područja žigova i industrijskog dizajna;
- informacijsko-dokumentacijski poslovi u području žigova i industrijskog dizajna (pretraživanje nacionalne i međunarodnih baza žigova i industrijskog dizajna).

U pripremi su novi zakon o žigu i zakon o industrijskom dizajnu. Novim zakonom o žigu uveo bi se institut prigovora (opozicije), što je koncept koji danas prevladava u EU.

Krucijalni razlozi zbog kojih se predlaže razdvajanje dosadašnjeg Sektora za industrijsko vlasništvo na dva nova sektora jeste činjenica da će se, slijedeći prijedlog o izradi novih separativnih zakona za patente, žigove i industrijski dizajn, stvoriti pretpostavke za kvalitetniji, brži i transparentniji postupak dodjele prava industrijskog vlasništva. Naime, kako bi se otklonili deficiti u legislativnim rješenjima (kolektivno ostvarivanje autorskog prava i srodnih prava, uvjeti za registriranje oznaka geografskog porijekla, dodatna zaštita za vina i alkoholna pića, well-known žigovi...), te kako bi se povećali kvalitet i fleksibilnost upotrebe legislative u području intelektualnog vlasništva u BiH, priprema se 6 novih zakona u području industrijskog vlasništva koji bi zamijenili glomazne postojeće zakone: Zakon o industrijskom vlasništvu i Zakon o autorskom pravu i srodnim pravima koji su u rješenjima umnogome preuzeti iz bivše države i više puta dograđivani.

Koncept da se područje industrijskog vlasništva uredi separatnim zakonima prihvatila je i većina zemalja EU.

4.3. Sektor za razvoj sistema intelektualnog vlasništva

Sektor obavlja sljedeće aktivnosti:

- učestvovanje u izradi nacrtu prijedloga zakona, pravilnika i drugih propisa za provođenje i primjenu zakona kojima se uređuju prava autora književnih, naučnih i umjetničkih djela (autorsko pravo), te prava umjetnika izvođača, proizvođača fonograma, baza podataka i videograma i organizacija za radiodifuziju (srodna prava);
- stručna mišljenja i objašnjenja u vezi s prim-

- jenom i provođenjem zakona;
- učestvovanje u međunarodnoj saradnji u području autorskog prava i srodnih prava;
 - provođenje upravnog postupka po zahtjevima za izdavanje rješenja o obavljanju djelatnosti zastupanja u području ostvarivanja autorskog prava i srodnih prava;
 - inspekcijski nadzor nad radom udruženja autora, te udruženja nosilaca srodnih prava koja se bave kolektivnim ostvarivanjem autorskog prava, odnosno srodnih prava.

Treba napomenuti da se priprema nova legislativa u području autorskog prava i srodnih prava (Zakon o autorskom pravu i srodnim pravima (*individualno ostvarivanje*) i Zakon o kolektivnom ostvarivanju autorskog i srodnih prava) koja će biti potpuno usaglašena s direktivama EU i WTO/TRIPS.

- Poslovi razvoja sistema i pospješnja ostvarivanja prava intelektualnog vlasništva;
- Praćenje svih aspekata primjene legislative i regulative u području intelektualnog vlasništva;
- Praćenje ostvarivanja industrijskog vlasništva;
- Ostvarivanje saradnje s privrednim subjektima-nosiocima prava i njihovim asocijacijama, nadležnim sudovima, carinskom službom, policijom i drugim relevantnim organima državne uprave;
- Sistemsko praćenje razvoja međunarodnih propisa i doktrine na području intelektualnog vlasništva;
- Iniciranje, predlaganje i učestvovanje u izradi nacrtu zakona i drugih propisa u svrhu ostvarivanja sistema intelektualnog vlasništva, kao i harmonizacije sa ostalim pozitivnim propisima i međunarodnim standardima u svrhu ispunjavanja obaveza preuzetih međunarodnim ugovorima;
- Nadziranje i koordinacija aktivnosti u postupku donošenja zakona i drugih propisa, te akata o ratifikaciji ili pristupanju međunarodnim ugovorima na području intelektualnog vlasništva;
- Praćenje stručnog područja, doktrine i prakse ostalih oblika intelektualnog vlasništva (povjerljive informacije, nelojalna utakmica, biljne vrste,...);
- Iniciranje i preduzimanje mjera za pristupanje ugovorima i konvencijama u području industrijskog vlasništva;
- Predlaganje, razrada i koordiniranje aktivnosti harmonizacije relevantnih propisa sa zahtjevima koji proizlaze iz TRIPS-a (SSP.);
- Učestvovanje u ostvarivanju saradnje s međunarodnim, regionalnim i nacionalnim

organizacijama, kao i u radu stalnih i povremenih radnih grupa i ekspertnih odbora u području industrijskog vlasništva;

- Poslovi u vezi sa poništajem prava industrijskog vlasništva;
- Poslovi u vezi sa zastupnicima u području industrijskog vlasništva.

4.4. Sektor za informacijsko-komunikacijsku tehnologiju, dokumentaciju i saradnju sa korisnicima

U narednom periodu u kojem predstoji proširivanje kadrovskog resursa i intenzivni razvoj funkcionalnih komponenti Instituta očekuje se povećanje broja zahtjeva i potreba u području upotrebe informacijsko-komunikacijske tehnologije (ICT) u svim segmentima djelovanja Instituta.

Sve aktivnosti koje se navode imaju kao krajnji cilj povećanje efikasnosti postupka dodjele prava industrijskog vlasništva i omogućavanje najširem krugu korisnika pristupa i pretrage podataka o patentima, žigovima, industrijskom dizajnu u BiH, elektronskim bazama podataka, te razmjene podataka s institucijama EU i WIPO-a.

Pristup tehničkim informacijama sadržanim u patentnim specifikacijama putem Interneta je ključni korak u izgradnji snažnog utjecaja intelektualnog vlasništva na privredne i razvojno-istraživačke aktivnosti u BiH.

Ključna uloga ovog sektora odnosi se i na osiguranje doprinosa razvoju korisnika sistema intelektualnog vlasništva BiH.

Edukacija i promocija u području intelektualnog vlasništva nameću se kao nužnost za stvaranje kulture intelektualnog vlasništva u društvu, što će se postići edukativnim i promotivnim aktivnostima koje prvenstveno treba da obuhvate sljedeće ciljane grupe:

- privredne subjekte, mala i srednja preduzeća koje treba ohrabriti da koriste intelektualno vlasništvo kao dio korporacijske i marketinške strategije;
- naučnoistraživačke i razvojne institucije koje treba podstaknuti da štite svoja intelektualna rješenja, ali i da koriste informacijske fondove u procesu istraživanja i razvoja;
- obrazovni sistem na svim nivoima koji obrazuje mlade stručnjake za društvo budućnosti;
- sredstva javnog saopćavanja koja moraju imati lica koja razumiju pojmove i terminologiju

intelektualnog vlasništva kako bi mogli korektno i ispravno informirati najširi krug javnosti o ovom specifičnom području.

Za sve njih Institut, uz pomoć i podršku državne administracije, treba osigurati podršku njihovom razvoju, te kontinuirano educirati o mogućnostima i pogodnostima koje nudi intelektualno vlasništvo, kao i o potrebi njihovog osposobljavanja za prihvatanje, analizu i implementaciju informacija u području intelektualnog vlasništva, koje u ogromnim količinama emitiraju nacionalni, regionalni i globalni sistemi.

Potreba i opravdanost toga su evidentne znajući da sistem intelektualnog vlasništva, posebno patenti, danas u svijetu ima ključnu ulogu u širenju novih tehnoloških informacija. Otkrivanje biti izuma objavljivanjem patentne prijave povećava fond tehnoloških znanja i potencijalno smanjuje iznose sredstava utrošenih u dupliciranje razvojno-istraživačkih procesa. Procjenjuje se da patentni fondovi sadrže oko 50 miliona dokumenata i povećavaju se svake godine za oko milion novih informacijskih jedinica. U patentnim fondovima sadržano je oko 70% tehničkog znanja i većina tih informacija prvi put se objavljuje putem objave prijave patenta i ne objavljuje se nigdje drugdje. Patentni fondovi predstavljaju izuzetno dragocjen izvor informacija i omogućavaju:

- izbjegavanje troškova istraživanja već poznatog izuma
- provjeru patentibilnosti izuma
- pronalaženje tehnologija za licenciranje i tehnološki transfer
- držanje koraka s tehnološkim trendovima
- otkrivanje gotovih rješenja
- izvor ideja za daljnje inovacije
- monitoring konkurencije
- izbjegavanje povrede tuđih patentnih prava
- identifikaciju povrede vlastitih prava.

Omogućavanje da ti fondovi budu dostupni najširoj javnosti predstavlja veliki korak u razvoju pretpostavki za izgradnju nacionalne ekonomije zasnovane na znanju.

Za efikasno korištenje intelektualnog vlasništva u BiH neophodno je razviti sistem diseminacije informacija koji ima nekoliko bitnih elemenata:

- Web-stranica Instituta treba biti glavni publikacijski i informacijski portal dostupan svakom korisniku koji raspolaže ličnim računarom i ima pristup Internetu. Omogućava pristup informacijskim resursima intelektualnog vlasništva, te pretraživanje

domaćih i stranih baza podataka;

- Službeno glasilo i ostale publikacije Instituta u elektronskoj formi treba da omoguće brzo i efikasno informiranje korisnika o novim prijavama i pravima, te ostalim novostima u području intelektualnog vlasništva u BiH;
- Informacijski centri, namjenski uspostavljeni za područje intelektualnog vlasništva u okviru EU, poznati pod nazivom centri PATLIB, predstavljaju vrlo važan element sistema diseminacije informacija.

Help-desk u njihovom sastavu treba da bude tehnički i kadrovski osposobljen za davanje odgovora na pitanja korisnika u vezi sa zaštitom i korištenjem informacija iz nacionalnih, regionalnih i svjetskih fondova intelektualnog vlasništva, postavljenih putem telefona, e-maila, faxesa i tokom ličnih posjeta. Funkcioniranje help-deska treba razvijati u smjeru konsultativne pomoći korisnicima i u složenijim pitanjima, kao što su obimnije pretrage, analize i tumačenja podataka iz informacijskih fondova intelektualnog vlasništva. Takve složene zadatke treba da obavljaju educirani kadrovi profila patentnih ispitivača.

Uspostavljanju centara PATLIB u pojedinim regionima u Bosni i Hercegovini treba pristupiti postepeno, a prioritet treba dati sjedištu Instituta u Mostaru, Ispostavi u Sarajevu i Ispostavi u Banjoj Luci, gdje je uspostavljanje centra PATLIB u toku.

- Saradnja sa razvojno-istraživačkim sektorom u BiH, prvenstveno sa univerzitetima, u svrhu asistencije i podsticanja njihovih inovacijskih aktivnosti. Jedan od načina razvoja te saradnje je u okviru *University Initiative* WIPO-a.
- Saradnja s privrednim subjektima u BiH s ciljem povećanja njihove konkurentnosti inkorporiranjem aspekta intelektualnog vlasništva u njihove poslovne i razvojne programe.

U tu svrhu u BiH, pod vodstvom Instituta, treba razviti i provoditi kvalitetan i efikasan sistem diseminacije informacija, za šta treba omogućiti Institutu da izgradi tehničke i kadrovske preduvjete.

4.5. Služba za kadrovske, opće i finansijske poslove

Služba obavlja sljedeće aktivnosti:

- Poslovi u vezi sa komercijalnim i finansijsko-planskim aktivnostima, investicijama i materijalnim poslovanjem, knjigovodstveno-računovodstvenim poslovima;
- Prati odvijanje i preduzima mjere za povećanje ostvarivanja na tržištu sredstava na osnovu djelatnosti Instituta, kao i iz državnog budžeta;
- Izrađuje finansijske izvještaje;
- Prati mjere kadrovske politike i obavlja kadrovske poslove;
- Izrađuje i nadzire ugovore koje Institut sklapa;
- Prati i nadzire primjenu i učinke zakona i propisa relevantnih za institucije i organe državne uprave;
- Učestvuje u pripremi i provođenju javnih konkursa i ostalih nabavki u skladu sa zakonom, nabavlja osnovna sredstva, uredski i sitni materijal;
- Oprema poslovne prostorije Instituta;
- Obavlja poslove u vezi sa korištenjem prometnih sredstava Instituta;
- Brine o načinu održavanja sredstava i opreme Instituta.

5. ZAKLJUČAK

Od posebne važnosti je potreba da se, po uzoru na zemlje sa ekonomijama tradicionalno zasnovanim na vlasničkim i tržišnim principima, u Bosni i Hercegovini postignu razmjere sistemskog korištenja intelektualnog vlasništva u funkciji ekonomskog razvoja, te aktuelnih i predstojećih integracijskih procesa.

U članku se definiraju legislativna, institucionalna i korisnička komponenta sistema intelektualnog vlasništva BiH, te daju pretpostavke koje će omogućiti njihovo djelovanje u izgradnji novog sistema intelektualnog vlasništva BiH.

U kontekstu toga u tekstu je dat poseban akcent na razvoj Instituta kako bi, uz postojeće, mogao preuzeti i nove nadležnosti i tako postati vrhovna institucija u uspostavljanju, razvoju i djelovanju novog sistema intelektualnog vlasništva BiH. To obuhvata i razvoj legislative u području intelektualnog vlasništva, davanje doprinosa razvoju institucija za ostvarivanje prava intelektualnog vlasništva, te razvoju korisnika intelektualnog vlasništva.

U ostvarivanju navedenog cilja prioritet predstavlja izgradnja adekvatnih kapaciteta Instituta da bi mogao efikasno i kvalitetno izvršavati aktivnosti prema postojećim nadležnostima. To pretpostavlja daljnje povećanje kapaciteta Instituta povećanjem broja radnika, te osiguranje zadovoljavajućeg finansiranja, potrebnog radnog prostora i opreme i provođenje obuke i specijalizacije osoblja.

Istovremeno je potrebno stvoriti pretpostavke i osposobiti Institut za preuzimanje i novih nadležnosti kako bi bilo moguće da izvrši ulogu u uspostavljanju, razvoju i djelovanju novog sistema intelektualnog vlasništva Bosne i Hercegovine.

6. LITERATURA

1. Marković M. Slobodan, Pravo intelektualne svojine, Magistrat, Sarajevo, 2007.
2. Besarović Vesna, „Intelektualna svojina - industrijska svojina i autorsko pravo“; Čigoja, Beograd, 2005.
3. Zećir Hadžiahmetović, Dženan Kulović, Slaven Jurešić, Menadžment putokaz za menadžere, Štamparija „Fojnica“, Travnik, 2007.
4. Jozo Sović, Poslovno upravljanje, Pravni fakultet u Kiseljaku, Des Sarajevo, Sarajevo, 2008.
5. Hilmija Šemić, „Trgovačko pravo“ Knjiga I i II – Trgovačko ugovorno pravo, Sarajevo, 2001.,
6. Sead Dizdarević, „Upravljanje privrednim preduzećima & menadžmentskim ugovorima“, MULLER, Sarajevo, 2004.
7. Šefkija Čović, „Poslovno pravo: statusno pravo i pravo privrednih društava“, Pravni fakultet Univerziteta, Sarajevo, 2003.
8. Heap J., The Managment of Inovation and Design, London, Cassell, 1989.
9. Katulić Tihomir, Uvod u zaštitu intelektualnog vlasništva u R.Hrvatskoj, Zagreb, 2006.
10. Krneta Slavica, Evropsko pravo intelektualnog vlasništva, Pravni centar, Sarajevo, 1996.
11. Zakon o autorskim i drugim srodnim pravima BiH; Službeni glasnik BiH; broj 07/02.
12. Zakon o industrijskom vlasništvu BiH; Službeni glasnik BiH; broj 03/02.
13. Zakon o osnovanju Instituta za intelektualno vlasništvo BiH; Službeni glasnik BiH; broj 43/04.
14. Strategija razvoja Instituta za intelektualno vlasništvo Bosne i Hercegovine, Sarajevo, 2008.
15. Prijedlog zakona o autorskim i srodnim pravima (parlamentarna procedura)

16. Prijedlog zakona o kolektivnom ostvarivanju autorskih i srodnih prava (parlamentarna procedura)
 17. Prijedlog zakona o patentu (parlamentarna procedura)
 18. Prijedlog zakona o žigu (parlamentarna procedura)
 19. Prijedlog zakona o industrijskom dizajnu (parlamentarna procedura)
 20. Prijedlog zakona o zaštiti geografskog porijekla (parlamentarna procedura)
 21. Prijedlog zakona o zaštiti topografije integrisanog kola (parlamentarna procedura)
 22. www.wipo.int-website Svjetske organizacije za intelektualno vlasništvo.
 23. www.ipr.gov.ba-website Instituta za intelektualno vlasništvo BiH.
 24. www.ipmall.fplc.edu-website Franklin Pierce Law Centre, specijalizovan za pravo intelektualnog vlasništva
- intelektualnog vlasništva)
UNECE – United Nations Economic Commission for Europe (Ekonomska komisija Ujedinjenih naroda za Evropu)
VPN – Virtual Private Network (Virtualna privatna mreža)
WCO – World Customs Organization (Svjetska carinska organizacija)
WIPO – World Intellectual Property Organization (Svjetska organizacija za intelektualno vlasništvo)
WTO - World Trade Organization (Svjetska trgovinska organizacija)

7. SKRAĆENICE

BiH – Bosna i Hercegovina
CARDS – Community Assistance for Reconstruction, Development and Stabilisation (Pomoć Evropske zajednice za rekonstrukciju, razvoj i stabilizaciju)
EPC - European Patent Convention (Evropska patentna konvencija)
EPO – European Patent Organization (Evropska patentna organizacija)
FBiH – Federacija Bosne i Hercegovine
HW – Hardware (mašinska informatička oprema)
ICT - Information and Communication Technologies (Informacijske i komunikacijske tehnologije)
IP - Intellectual Property (Intelektualno vlasništvo)
IPR - Intellectual Property Rights (Prava intelektualnog vlasništva)
IT - Information Technologies (Informacijske tehnologije)
IV – Intelektualno vlasništvo
OHIM – Office for Harmonization in the Internal Market (Ured za harmonizaciju internog tržišta, Ured za žigove i industrijski dizajn Evropske unije)
PC – lični računar
PCT – Patent Cooperation Treaty (Ugovor o saradnji u području patenata)
RS - Republika Srpska
SIPA - Državna agencija za istrage i zaštitu
SSP – Stabilization and Association Agreement (Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju)
TRIPS – Agreement on Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights (Sporazum o trgovinskim aspektima prava